

УДК 351:368

О. В. ПИВОВАРОВ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Проаналізовано специфіку механізмів державного управління медичним страхуванням на базовому рівні. Означено основні напрями подальшого розвитку механізмів державного управління у сфері медичного страхування.

Ключові слова: державне управління; медичне страхування; державно-приватне партнерство, медичний кластер.

The analysis of the specific mechanisms of government health insurance at a basic level. Defined the main directions of further development of mechanisms of state control in the field of health insurance.

Key words: public administration, health insurance, public-private partnership, the medical cluster.

Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України, підвищення її конкурентоспроможності значною мірою залежить від запровадження дієвих механізмів державного управління системою соціального медичного страхування.

Наукового-теоретичними аспектами розвитку медичного страхування займалися Є. Богуславський, Є. Кісельов, О. Солдатенко, Г. Черешнюк та ін.

Дослідження системи охорони здоров'я проводили: А. Банін, В. Глухова, В. Капак, О. Пастернак, Т. Сіташ та ін. Окремими питаннями вирішення проблем соціального страхування займалися вчені Д. Карамішев, В. Серебровський та ін. Питання державної політики в галузі страхування та особливості функціонування страхового ринку вивчає Р. Соболь та ін. Ґрунтовні наукові дослідження з удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття і реалізації державно-управлінських рішень органами державної влади здійснив А. Дегтяр.

Ураховуючи складнощі, пов'язані з функціонуванням системи соціального медичного страхування, пошук нових ефективних механізмів державного управління розвитком цієї галузі та шляхів вирішення існуючих проблем є надзвичайно актуальним і вимагають проведення наукових досліджень [14].

Мета статті – розробка теоретичних положень і методичних рекомендацій з удосконалення механізмів державного управління розвитком соціального медичного страхування.

Медичне страхування є складовою частиною державного соціального страхування, його мета – це забезпечення громадянам отримання медичної допомоги та фінансування профілактичних заходів [6].

Медичне страхування в різних країнах має спільні риси і пов'язане із компенсацією витрат страхувальників, які обумовлені втратою працездатності та одержанням медичної допомоги, а також інших витрат, спрямованих на підтримку здоров'я.

Об'єктом страхування є майнові інтереси, які не суперечать чинному законодавству України, пов'язані зі здоров'ям страхувальника (застрахованої особи), а саме – витрати, які пов'язані з отриманням медичної допомоги або медичних послуг при порушенні стану здоров'я, хворобою та втратою працездатності застрахованої особи. Отже, об'єктом медичного страхування є життя і здоров'я громадян. Мета його проведення полягає в забезпеченні громадянам у разі виникнення страхового випадку компенсації втрат і можливості одержання медичної допомоги за рахунок накопичених коштів фондів соціального страхування чи страхових резервів страхових компаній і фінансування профілактичних заходів.

Суб'єктами медичного страхування є страховики, страхувальники, застраховані, медичні установи та інші представники інфраструктури, пов'язаної з розвитком соціального медичного страхування.

У медичному страхуванні страховим випадком є звернення застрахованої особи під час дії відповідного договору до медичної установи (з передбачених у договорі страхування) у разі гострого захворювання, загострення хронічного захворювання, травми або інших нещасних випадків з метою дістати консультативну, профілактичну або іншу допомогу, яка потребує надання медичних послуг у межах їх переліку, передбаченого договором страхування.

Згідно з чинним законодавством України обов'язкове соціальне медичне страхування може існувати в двох формах:

- як вид страхування, фінансування якого здійснюється відповідно страховими компаніями за рахунок створених ними страхових фондів [6];
- як один з видів соціального страхування, що фінансується за рахунок державного фонду обов'язкового соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності [3].

Механізми державного управління – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на будь-які суспільні відносини з метою досягнення поставлених цілей.

Механізм державного управління розвитком може бути відображений такою ланцюговою схемою: цілі – завдання – рішення – впливи – дії – результати.

При цьому фактори, що впливають на процеси державного управління, можуть бути політичними, економічними, соціальними, культурними відповідно до основних сфер суспільної діяльності.

Також відповідно до основних форм державно-управлінської діяльності вони можуть мати політичний, адміністративний і правовий характер [7]. Важливе місце займає інформаційне забезпечення процесу прийняття управлінського рішення [9 – 11].

Найчастіше в державному управлінні застосовується комплексний механізм, який є системою політичних, адміністративних, економічних, соціальних, гуманітарних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління на розвиток процесів у конкретній галузі соціальної сфери.

Ефективна державна політика у сфері охорони здоров'я є важливою складовою розвитку країни, адже тривалість життя населення, рівень медичного обслуговування є визначальними показниками здоров'я нації [14].

Реалізація пілотного проекту в Україні щодо оцінки ефективності надання медичних послуг показала, що кошти державного та місцевих бюджетів, основним призначенням яких є зміцнення та збереження здоров'я людини, використовуються у двох третинах лише на утримання системи МОЗ України. За проведеним опитуванням, 57,3 % респондентів щодо готовності до окремих заходів з реформування системи охорони здоров'я підтримують введення обов'язкового медичного страхування [12].

Розвиток сфери охорони здоров'я є одним з пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади, тому що від цього залежить здоров'я населення, а отже, економіка країни та національна безпека. Відбувається пошук моделі співпраці суб'єктів соціальної сфери, підприємців та органів державної влади щодо використання механізмів державного управління розвитком медичного обслуговування населення через інструменти соціального медичного страхування.

Харківська область в питаннях організації охорони здоров'я займає одну з лідируючих позицій у країні. Фундаментальні наукові школи, наявність висококваліфікованих фахівців, присутність розвиненої мережі медичних установ, профільних науково-дослідних інститутів АМН України, вищих навчальних закладів медичного і фармацевтичного профілів, низки підприємств з виробництва фармпрепаратів та медичного обладнання дозволяють розглянути умови запровадження принципів державно-приватного партнерства для розвитку соціального медичного страхування [1].

Різноманітність видів, форм і сфер застосування державно-приватного партнерства роблять його універсальним механізмом для розв'язання низки довгострокових завдань – від створення і розвитку інфраструктури до рішень з розробки та адаптації нових перспективних технологій.

У таблиці наведено порівняння існуючих і проектних підходів до організації соціального медичного страхування з урахуванням принципів державно-приватного партнерства та результативності механізмів державного управління.

Як видно з таблиці, згідно з чинним нормативно-правовими актами та проектами положень, основними принципами реалізації державної політики у сфері соціального медичного страхування є державні гарантії, солідарність, субсидування, паритетність, відповідальність, прозорість. Однак у проекті Закону України "Про загальнообов'язкове державне медичне страхування" 2012 р.

передбачено право на добровільну участь у страхуванні осіб, які не підлягають загальнообов'язковому медичному страхуванню, диференціація розмірів страхових виплат залежно від тривалості страхового стажу та коригуючих коефіцієнтів, диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності на кожному підприємстві, економічна заінтересованість суб'єктів страхування в поліпшенні умов і безпеки праці [6].

Принцип надання медичних послуг згідно зі стандартами окремо прописано лише в проекті Закону України “Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування” (2011) [2].

Таблиця

Визначення відповідності діючого та проектного механізмів соціального медичного страхування засадам державно-приватного партнерства за його результативністю

Принципи реалізації загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування та державно-приватного партнерства	Закон України “Про державно-приватне партнерство” [1]	Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності” [3]	Проект Закону України “Про загальнообов'язкове державне медичне страхування” (2012) [6]	Проект Закону України “Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування” (2011) [2]	Проект Концепції загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування (Розробка Української Федерації Убезпечення) 2012 [13]
1	2	3	4	5	6
Державні гарантії		+	+	+	+
Солідарність		+	+	+	+
Субсидування		+	+	+	+
Цільове використання коштів		+	+	+	+
Паритетність в управлінні представників держави, застрахованих осіб та роботодавців	узгодження інтересів для отримання взаємної вигоди	+	+	+	+
Відповідальність	+	+	+	+	+
Прозорість	+	+	+	+	+
Саморегулювання	+	-	+	-	+
Обов'язковість страхування осіб		+	+	+	+

1	2	3	4	5	6
Право на добровільну участь страхуванні осіб, які не підлягають загальнообов'язковому медичному страхуванню	заборона будь-якої дискримінації	-	+	-	-
Рівноправність застрахованих осіб	рівність перед законом	+	+	+	+
Надання медичної допомоги згідно із стандартами		-	-	+	-
Диференціація розмірів страхових виплат залежно від тривалості страхового стажу та коригуючі коефіцієнти	визначення приватного партнера на конкурсних засадах, крім випадків, встановлених законом	-	+	-	-
Диференціювання страхового тарифу		-	+	-	-
Фінансування видатків на виплату страхових внесків за непрацездатних осіб за рахунок бюджетних коштів і коштів цільових фондів	справедливий розподіл ризиків	-	+	-	-
Економічна заінтересованість в поліпшенні умов і безпеки праці		-	+	-	-
Законодавче визначення умов і порядку здійснення загальнообов'язкового державного медичного страхування	визнання прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору про державно-приватне партнерство	+	+	+	+

Принципи реалізації основ законодавства у сфері загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування та основні державно-приватного партнерства мають спільні риси, що створює основу для ефективної співпраці, взаємної інтеграції партнерів, удосконалення механізмів державного управління розвитком соціального медичного страхування [1 – 3; 6; 13].

Ефективність державного управління розвитком соціального медичного страхування може бути підвищена через використання кластерної моделі [8].

На основі проведеного дослідження визначено, що застосування підходів державно-приватного партнерства дозволить ефективно об'єднати для співпраці потенціал органів державної влади та органів місцевого самоврядування, профільних науково-дослідних інститутів, навчальних закладів різних форм власності, державних і приватних підприємств. Використання переваг приватно-державного партнерства сприятиме вдосконаленню механізмів державного управління і розвитку медичного страхування, зокрема через створення кластерів медичних послуг із залученням страхових компаній через різні моделі кооперації.

Література:

1. Про державно-приватне партнерство : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування : проект Закону України 2011 рік. – Режим доступу : <http://www.muoz.cv.ua/2011/12/14/proekt-zakonu-ukrayini-pro-zagalnoobov'yazkove-derzhavne-socialne-medichne-strahuvannya.html>.
3. Про загальнообов'язкове державне медичне страхування” 2012 р. : проект Закону України. – Режим доступу : <http://www.apteka.ua/article/156076>.
4. Про страхування : Закон України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням : Закон України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від від 12.07.2001 р. № 2664-III. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. *Богуславський Є. І.* Медичне страхування в Україні: проблеми та перспективи / Є. І. Богуславський, Ю. С. Шибалкіна // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. – № 4. – С. 83–86.
8. *Войнаренко М.* Кластери як полюси зростання конкурентоспроможності регіонів / М. Войнаренко // Економіст. – 2008. – №10. – С. 27–30.
9. *Дегтяр А. О.* Державно-управлінські рішення: інформаційне-аналітичне та організаційне забезпечення : [монографія] / А. О. Дегтяр. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2004. – 224 с.
10. *Дегтяр А. О.* Організаційне забезпечення інформаційно-аналітичного обслуговування органів державної влади у процесі прийняття і реалізації

державно-управлінських рішень / А. О. Дегтяр // Статистика України. – 2003. – № 2. – С. 36–39.

11. Дегтяр А. О. Моделювання наслідків державно управлінських рішень у фінансово-економічній сфері / А. О. Дегтяр // Право та державне управління: зб. наук. пр. – К. : КПУ, 2011. – № 1 – С. 123–127.

12. Засадко В. Реформування системи охорони здоров'я: чи готове населення до змін / В. Засадко // Україна бізнес-Ревю. – 2011. – № 46-47. – С. 3.

13. Концепція загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування (проект): Українська Федерація Убезпечення. – Режим доступу : http://ufu.org.ua/ua/news/federation_news/6271.

14. Роль бізнесу у подоланні кризи здоров'я людини в Україні: Дослідження Світового банку. – К., 2010. – 16 с.

Надійшла до редколегії 24.10.2012 р.

УДК 35.072.3

О. О. САЛІЩЕНКО

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ЗАКОНОДАВЧОЇ ТА ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ”

Визначено поняття “механізм взаємодії органів законодавчої та виконавчої влади в Україні”, а також розглянуто питання підвищення ефективності такого механізму взаємодії.

Ключові слова: механізм, взаємодія, ефективний механізм, органи законодавчої влади, органи виконавчої влади.

The concept of the mechanism of interaction of legislative and executive power in Ukraine and considered the issue efficiency of the mechanism of interaction.

Key words: mechanism, interaction, an effective mechanism, the legislature, the executive authorities.

Проблеми взаємовідносин органів законодавчої та виконавчої влади займають, як свідчить досвід розвитку України за останнє десятиліття, одне з центральних місць у процесі розбудови України як демократичної, так і правової держави. Проголосивши в якості однієї з основ конституційного ладу принцип поділу влади, Конституція України 1996 р. не дала і, що цілком природно, не могла дати вичерпні відповіді на характер взаємовідносин, механізм взаємодії, способи вирішення можливих розбіжностей між органами законодавчої та виконавчої влади в Україні.